

EL CAP DE SANT JORDI

De Sant Jordi no és estany hi hagen nombroses relíquies en molts llocs, ja que es tracta d'un sant venerat en tot el món, i els pobles s'han interessat sempre en posseir estos records, tenint-los amb gran estima, com és bon exemple Banyeres. Però sense dubte la relíquia de major importància del Sant Cavaller és el seu cap, que en Itàlia es guarda després d'haver passat prou peripècies i incidents a través del segles.

Perquè en el segle XIV es trobava en Livàdia, en la Grècia central, és possible que procedent de Terra Santa o de Constantinoble on era el sant molt venerat.

En aquelles terres va estar servint al govern bizantí des de 1303 a 1305, una Companyia de tropes, a la que els historiadors solen denominar "Gran Companyia Catalana", però que en realitat estava formada per súbdits de tota la Corona d'Aragó, o siga aragonesos, valencians i catalans, lluitant contra els turcs en Asia Menor, i passant mes tard, en 1310, a les ordenes de Gualter I de Brienne, que fou el darrer duc franc d'Atenes. Al deixar de pagar-los a eixes tropes mercenàries, es trencaren les relacions i es produïren les hostilitats, morint en el camp de batalla en 1311 Gualter, qui cinc dies abans havia fet testament, atorgant una deïxa monetària a l'església de San Jordi de Livàdia, que tenia el cap de Sant Jordi com principal relíquia, la que passà tot seguit a poder dels de la Gran Companyia durant la conquesta de la part oriental de la Grècia central.

La fama que la relíquia va aconseguir en la primera mitat del segle XIV arribà a la Corona d'Aragó, on el Sant Cavaller se li tenia una gran veneració, que havien dut ja d'antic, possiblement en el segle XIII, els guerrers que tornaven de lluitar contra els moros en les Croades.

Regnava aleshores Pere el Cerimoniós, rei d'Aragó i de València i comte de Barcelona, qui era molt devot de Sant Jordi, fins l'extrem que portava la seua divisa en la vestimenta, i fon precisament ell qui va intensificar el culte.

En quant este monarca va tindre notícia de l'existència de la relíquia en Livàdia, va mostrar lògicament el major interès en que vinguera al territori de la seua jurisdicció, posant en joc tots els mitjans per obtindre-la. A tal efecte va escriure en 1354 a tots aquells que podien influir a Frederic d'Aragó-Randazzo, aleshores duc catalano-sicilià d'Atenes i Neo pàtria. I encara el següent any envià personalment a Sicília i a Grècia a Francesc Colomer, un personatge de la cort, encarregant-li exposarà la intenció de construir un monestir en algun lloc dels seus dominis on havia de conservar-se el cap de Sant Jordi. Però tot fon inútil: la relíquia va quedar en Livàdia, havent-la traslladat al castell, possiblement per raons de seguretat.

Més endavant, en 1377, morí Frederic III, el duc d'Atenes i Neo pàtria, i dos anys després els ducats passaren a dependre directament de la Corona d'Aragó. Pere el Cerimoniós cregué havia arribat l'ocasió d'aconseguir els seus

desitjos. En 1381 designà a tres nobles importants dels catalans residents a Grècia per a ingressar en l'Orde de Sant Jordi d'Alfama, que estava establerta en Catalunya i València, i pregà al Vicari General ateniense els investirà amb els mantells propis de l'Orde i els obtingueren els vots de lleialtat i homenatge al rei. Un any mes tard es va establir un destacament de l'Orde al castell de Livàdia, naturalment amb la complaença del rei, ja que allí estava la relíquia tan "anhelada. En tant els dominis de la Corona d'Aragó en Grècia havien començat a fluctuar, a somoure'ls, i un aventurer florentí ocupà Atenes en 1388.

Pere el Cerimoniós morí en gener de 1387 sense haver vist satisfetes les seues ambicions respecte el cap de Sant Jordi; el seu fill i successor, Joan I, no oblidà l'interés, i continuant les gestions, en 1393 va escriure al Governador de Sardenya, de qui és va assabentar que també un altre soldat aventurer gascó havia ocupat Livàdia, trobant la relíquia jordiana, la qual el rei s'informà de que fora possible aconseguir-la, perquè el nou posseïdor tenia gran amistat amb Guillem Ramon de Montcada, un magnat català-sicilià fill d'un antic Vicari General dels ducats grecs, i el germà del monarca, Martí l'Humà, podria influir en el seu fill Martí el Jove, aleshores duc d'Atenes i Neo pàtria. Tots els ressorts es tocaren activament, perquè aquell aventurer volia vendre la relíquia al rei Ricard II d'Anglaterra. Però ningú dels dos pretendents la va aconseguir.

En 1395 Joan I va morir, i mentre el domini de Grècia havia passat als turcs. I fóra com fóra ho ignorem, el cap de Sant Jordi estava en poder del noble català Aliot de Cauena, que adquirí per matrimoni l'illa d'Egina.

En la Corona d'Aragó regnava ja Martí I l'Humà, qui seguint la trajectòria del seus antecessors monarques, en 1399 va escriure al seu fill Martí, rei de Sicília, qui encomanà a un vassall, Joan Poyllo, gran amic d'Aliot, obtindre la relíquia, la qual a mes li la va demanar el propi rei, anunciant-li enviar a Poyllo a per ella. No sabem les immediates circumstàncies, però el fet és que l'any següent es té notícia de que arribà a París l'emperador bizantí Manuel II Paleòleg amb tres religiosos de la seua cort que deien portar el tan desitjat cap de Sant Jordi, i que oferiren vendre'l a Martí l'Humà, qui no obstant desconfià i a la fi es va assabentar de que eren uns embolicadors, i que no tenien l'autèntica relíquia, de la que en 1402 el rei reprenguera les gestions per adquirir-la directament d'Aliot de Cauena, escrivint-li, però sense obtindre resultats positius. Passaren uns set anys quan assabentat el monarca d'un projectat viatge d'Alcoi a Catalunya, va pensar en l'oportunitat de poder fer-se amb la relíquia, i així li ho va escriure. Però Aliot no va realitzar mai el viatge, i les esperances desaparegueren.

Mort Martí l'Humà, el successor designat en Casp, que era de procedència castellana, aliè a estes preocupacions espirituals, indubtablement inclús ignoraria l'interés que els monarques anteriors tingueren per la relíquia. Però encara el seu fill, Alfons el Magnànim, ha va recordar, tal vegada per la seua dilatada estada en la península italiana, i va sentir el desig de posseir-la. Es conta que envià un corsari a per ella, produint-se un miraculós fet, que motivà quedarà el cap de Sant Jordi en Egina, illa que continuà sent propietat de la família Cauena, però que no obstant va tindre que sol·licitar la protecció

dels venecians, i en morir Antonello de Caupena sense hereus directes en 1451, deixà Egina a Venècia. Assabentat el Senat en 1462 de que allí estava tan important relíquia, va disposar el seu trasllat solemnialment a l'Abadia benedictina de San Giorgio Maggiore, instal·lada en una altra illa existent al sud de Venècia, en la que els religiosos s'havien establert el segle X.

Com es vorà, el cap de Sant Jordi ha anat seguint un itinerari ple d'incidents a través del temps, una trajectòria que l'investigador Kenneth Setton ha estudiat perseverantment, aportant interessants dades per a la historiografia de Sant Jordi Màrtir, el molt venerat Patró de Banyeres.

Emili Beüt i Belenguer